

Aktuel Ældre- og Sundhedspolitik februar 2023

Antipsykotisk medicin til mennesker med demens

Nye tal fra Sundhedsdatastyrelsen viser, at forbruget af antipsykotisk medicin hos plejehjemsbeboere med demens er steget i 2021 med tre pct. i forhold til 2020 (fra 25 pct. til 28 pct.). Det er dybt bekymrende, da medicinen er direkte farlig for mennesker med demens og forringer livskvaliteten markant.

Ældre Sagen har været i dialog med Kirsten Normann Andersen (SF's sundheds- og ældreordfører), der er meget optaget af problemstillingen. Kirsten Normann Andersen er desuden d. 9. marts vært ved en konference på Christiansborg om behovet for en ny demenshandlingsplan, som Ældre Sagen er med til at arrangere. Derudover deltager Ældre Sagen i flere følgegrupper, hvis formål er at nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin, herunder i Sundhedsstyrelsen, Dansk Selskab for Patientsikkerhed og et forskningsprojekt (DECADE) i Hillerød Kommune.

Stort forbrug af vikarer

Mange kommuner har i 2022 haft et stort merforbrug på vikarområdet indenfor ældreplejen. Det har blandt andet medført, at der har skullet findes tilsvarende besparelser inden for ældreområdet. Det er en ond spiral, der både kan reducere hjælpen i hverdagen og samtidig bevirke, at færre ældre oplever, at det er de samme hjælpere, der kommer i deres hjem.

Ældre Sagen har udtalt til medierne, at det er en farlig glidebane, vi oplever med det stigende vikarforbrug. Kommunerne må se på dels at styrke rekrutteringen af fastpersonale og dels sikre et ordentligt arbejdsmiljø, der får personalet til at blive på området og mindsker sygefravær. Det er de svækkede ældre med brug for hjælp i hverdagen, som bliver de store tabere, når kommunerne ikke magter at sikre tilstrækkeligt med personale til området.

Det stigende vikarforbrug bliver på denne måde endnu et udtryk for den nationale krisesituation, som ældreområdet befinder sig i. Det kræver handling både lokalt og på nationalt plan, hvor den nye regering må stille sig i spidsen for at bekæmpe krisen.

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

Befordring af patienter

Radiostationen 24syv har gennem et par uger haft fokus på dårlige forhold for patienter i forbindelse med befordring til og fra behandling, særligt at patienter ofte oplever meget lange og strabadserende ture, hvilket medfører, at kørselstiden langt overstiger selve behandlingstiden. Desuden har der været fokus på, at Flextrafik, som oftest har ansvaret for patientbefordring, ikke har ordentlige forhold for chaufførerne.

Ældre Sagen udtalte i den forbindelse, at vi kunne bekræfte historierne om, hvor slidsomt det er for patienterne, og at nogle patienter ligefrem fravælger at modtage behandling på grund af kørselsudfordringerne. Det blev også understreget, at Ældre Sagen gennem flere år har opfordret ministeren til at foretage gennemgribende ændringer i det regelsæt, der ligger til grund for patientbefordring, og at vi står klar til at bidrage til arbejdet.

Telefonsvindel mod ældre

Ældre Sagen har fortsat fokus på forebyggelsen af telefonsvindel ("vishing") rettet mod ældre og samarbejder med politiet, Det Kriminalpræventive Råd og bankerne. Fælles udarbejdede budskaber målrettet både ældre og deres pårørende blev offentliggjort medio januar. Dette gav anledning til, at Ældre Sagen i landsdækkende og lokal presse ad flere omgange har taget afstand fra og advaret om svindlen samt har opfordret bankerne til at gøre deres yderste for at forhindre svindel, fx i form af lavere grænser for straksoverførsler mellem konti og brug af algoritmer til at opdage svindlen.

Bestyrelser på plejehjem

Enkelte kommuner er i gang med at se på indførelse af bestyrelser på kommunale plejehjem. Bestyrelserne kan bestå af lokale ildsjæle og andre, som ønsker at bidrage til en god dagligdag på plejehjemmet. Til forskel fra selvejende og private plejehjem er der dog begrænsninger i forhold til, hvilket ansvar man kan give en bestyrelse for et kommunalt plejehjem. Det er eksempelvis ikke lovligt i henhold til styrelsesloven at uddelegere budgetansvar samt ansvar for ansættelse/afskedigelse af ledere til andre end kommunalbestyrelsen. Dette vil typisk være et ansvar, som en bestyrelse har for et privat/selvejende plejehjem.

Ældre Sagen har i denne sammenhæng opfordret til, at eksempelvis Middelfart Kommune, som er en af velfærdsaftalekommunerne inden for ældreområdet, gør brug

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

af udfordringsretten i velfærdsaftalen til at få dispensation fra styrelseslovens bestemmelser omkring delegering af ansvar. Dette stemmer overens med Ældre Sagens forslag om at arbejde for at indføre bestyrelser på plejehjem (og i hjemmeplejen) med reelle kompetencer til at træffe beslutninger af betydning for plejehjemmet.

Klippekortsordning

Mange kommuner har de seneste år helt eller delvist afskaffet klippekortsordningen indenfor hjemmehjælps- og plejehjemsområderne. Klippekortsordningerne blev indført i 2010'erne for at give svækkede ældre ret til selvbestemmelse over en vis del af deres samlede hjælp (typisk 30 min./ugentligt).

Ældre Sagen har i flere medier taget kraftigt afstand fra denne praksis. Kommunerne har samlet fået bevilget ca. 600 mio. kr. til klippekortsordningerne. De bliver nu i stigende omfang brugt til helt andre formål (og ikke nødvendigvis inden for ældreområdet!). Det er en uhørt forringelse af en hjælp til svækkede ældre, som i forvejen er kraftigt beskåret. Tillige giver klippekortsordningen eksempelvis mulighed for, at hjemmehjælpsmodtagere/plejehjemsbeboere eksempelvis kan komme lidt ud i den friske luft, hvilket mange af dem er afskåret fra i hverdagen. Det er en klar forringelse af livskvaliteten for den enkelt svækkede ældre.

Endelig står det i skærende kontrast til den nye regerings udmelding omkring behovet for at styrke selvbestemmelsen inden for ældreplejen. Fjernelse af klippekortsordningerne er et udtryk for det stik modsatte.

Stadig ulovlig brandsikkerhed på plejehjem

Selvom det er fire år siden, alle kommuner blev pålagt at udbedre ulovlig brandsikkerhed på plejehjem, viser en nylig gennemgang hos alle landets kommuner, at tre kommuner (Aabenraa, Haderslev, Langeland) endnu ikke er kommet i mål og måske endda først kommer det i løbet af 2024. Dette på trods af, at samtlige kommuner havde meldt ind til Social- og Boligstyrelsen, at de ville være i mål senest ved udgangen af 2022. Ældre Sagen har både fra sekretariatets side og på lokalt plan rejst en skarp kritik af, at brandsikkerheden ikke er på plads – det kan potentielt betyde forskellen mellem liv og død og er derfor helt uacceptabelt. Det er nu helt afgørende, at de sidste tre kommuner får styr på forholdene.

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

Efter bl.a. vores udtalelser har direktøren for Kommunernes Landsforening erkendt, at kommunerne SKAL leve op til loven, ligesom flere ældreordførere også har grebet emnet og vil gå videre med spørgsmål til den ansvarlige (bolig)minister.

Ankestyrelsens tilsynsudtalelse om lovligheden af kommuners praksis

I december 2021 og januar 2022 skrev Ældre Sagen til tilsynet med kommunerne i Ankestyrelsen om en række kommuner, som landet over havde aktiveret et såkaldt nødberedskab. Det drejer sig om Gladsaxe, Sorø, Haderslev, Helsingør, Hvidovre, Kalundborg, Lolland, Ringsted, Skive, Horsens, Halsnæs og Vordingborg Kommuner. Derudover tog Ankestyrelsen af egen drift Middelfart Kommune med i deres undersøgelse efter medieomtale, inden vi nåede at skrive til Ankestyrelsen om Middelfart Kommunes praksis. Det var Ældre Sagens opfattelse, at kommunernes praksis var ulovlig. Ankestyrelsen besluttede at undersøge sagen.

I januar 2023 har Ankestyrelsens tilsyn udsendt en tilsynsudtalelse, som i første omgang er en redegørelse med gennemgang af de regler, som kommunerne skal overholde. Ankestyrelsen har fastslået i redegørelsen, at kommunerne ikke uden videre kan gå i nødberedskab eller skære generelt ned på hjælpen, og Ankestyrelsen går nu i gang med at undersøge forholdene nærmere i 12 kommuner.

I flere medier har Ældre Sagen udtalt, at vi er glade for Ankestyrelsens udmelding, og at det nu er slået fast, at hvis man i en kommune beslutter generelt at nedsætte serviceniveauet, skal man foretage nye konkrete og individuelle vurderinger af, om den enkelte kan klare sig med den reducerede hjælp. Samtidig har vi udtrykt bekymring for tidshorizonten på Ankestyrelsens undersøgelse af de 12 kommuner, fordi den første redegørelse har været et år undervejs. Vi frygter derfor, at den konkrete gennemgang af de 12 kommuner også vil trække ud.

Vi har også udtrykt forståelse for, at hjemmehjælpere kan blive syge, men at det er godt, at det nu er slået fast af Ankestyrelsen, at kommunerne skal undersøge alle rimelige muligheder for at løse leveringsvanskelighederne, at kommunerne skal forsøge at omlægge hjælp, så borgernes behov så vidt muligt dækkes, fx gennem levering af andre ydelser end bevilget, og at kommunerne skal prioritere opgaverne, så de vigtigste støtteopgaver og mest sårbare borgere med det største hjælpebehov tilgodeses, herunder at sikre, at enkelte borgere ikke rammes forholdsvis hårdere end andre borgere.

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

Ældre Sagen har indbragt Norddjurs Kommune for tilsynet i Ankestyrelsen

I forbindelse med ovennævnte tilsynsudtalelse fra Ankestyrelsen og sagens omtale i medierne er Ældre Sagen blevet gjort opmærksom på, at Norddjurs Kommune har brugt krigen i Ukraine og inflation som generel begrundelse for at skære i hjemmehjælpen og uden klagemulighed eller individuel vurdering, som kommunen ellers har pligt til.

På den baggrund har vi udtalt i flere medier, at det er grotesk at henvise til krigen i Ukraine, og at det nærmest kan føles som afpresning for ældre, som næppe vil klage over forringelser i hjemmehjælpen, når kommunen begrundes med krig og inflation. Vi har også udtalt, at praksis i Norddjurs Kommune både er ulovlig og helt uacceptabel, da der er stor risiko for, at ældre ikke får den hjælp, som de har behov for og ret til efter den afgørelse, som kommunen allerede havde truffet i første omgang.

Vi har skrevet til Ankestyrelsens tilsyn om Norddjurs Kommune, og Ankestyrelsen har svaret, at styrelsen også selv er blevet opmærksom på Norddjurs Kommune, som de har bedt om en udtalelse. Norddjurs Kommune har herefter i en pressemeddelelse erkendt, at man ikke har fulgt loven, og kommunen vil nu genvurdere de enkelte sager.

Forhandlinger om inflationshjælp

Regeringen præsenterede ultimo januar en ramme for inflationshjælp i 2023 og inviterede Folketingets partier til forhandlinger. Hjælpen er stærkt tiltrængt for mange pensionister. Det er en misforståelse at tro, at behovet for inflationshjælp er mindre i 2023 end i 2022, faktisk tværtimod. I år rammer inflationen pensionisterne endnu hårdere, da reguleringen af pensionen igen i år er langt lavere end den forventede inflation. Så ikke alene er der et hul i økonomien for mange pensionister fra 2022. Hullet vokser sig større i 2023.

Regeringen har foreslået, at der som inflationshjælp til ældre gives 5.000 kr. skattefrit til modtagere af ældrecheck – altså samme kriterie, som blev anvendt i 2022. Det er der god grund til, da modtagere af ældrecheck er en økonomisk udsat gruppe. Men der er flere folkepensionister end blot ældrecheckmodtagerne, der har behov for hjælp. Det er fx de pensionister, der ikke får ældrecheck pga. lidt for høj likvid formue, men som rent faktisk har lavere indkomst end de pensionister, der får ældrecheck. Derfor ønsker Ældre Sagen en inflationshjælp til ældre, der rammer bredere. Ældre Sagen har

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

tidligere foreslået at fremrykke reguleringen af folkepensionen og andre forsørgelsesydelse, så ydelserne forhøjes med 3,5 pct. i 2023 ud over den normale regulering. Det vil give mest til dem, der har den svageste økonomi og er hårdest ramt af inflationen. Holder regeringen fast i, at den kun vil afsætte 2,3 mia. kr. til inflationshjælp, mener Ældre Sagen, at checken til folkepensionister skal fordeles på en måde, så den inkluderer flere folkepensionister end kun ældrecheckmodtagere.

CEPOS's tal-jonglering er misvisende

Den liberale tænketank CEPOS har i adskillige indlæg fremstillet folkepensionister som generelt velstående. Og at der derfor ikke er behov for økonomisk hjælp til pensionisterne. Vi er meget uenige i den måde, CEPOS manipulerer med regneeksempler til at fremstille pensionister som generelt velstående og som den gruppe, der har haft størst indkomstfremgang i de sidste 30 år.

CEPOS bruger Finansministeriets familietypermodel til at legitimere regneeksemplerne, men familietypermodellen er blot et regneark, der gør det muligt at beregne skat og pension mm. for forskellige tænkte "familietyper". Som eksempel henviser CEPOS ofte til et regneeksempel, der viser, at en enlig folkepensionist, der ikke modtager ATP eller har anden indkomst udover folkepensionen, har en månedlig disponibel indkomst på ca. 15.000 kr. Men det er en meget lille andel af folkepensionisterne, der passer på dette eksempel. Det forudsætter, at pensionisten foruden ældrecheck får ca. 3.200 kr. om måneden i boligydelse. Ældre Sagens beregninger viser, at omkring 140.000 folkepensionister har en lavere disponibel indkomst end CEPOS' eksempel, bl.a. fordi de får mindre eller slet ingen boligydelse.

CEPOS konkluderer også, at et pensionistpar på 70 år er dem, der har oplevet den største stigning i rådighedsbeløb over de sidste 30 år. Igen bruger CEPOS ikke faktiske tal på de indkomster, som reelt fysisk eksisterende personer har, men regneeksempler fra familietypermodellen. I dette eksempel har de regnet på familietyper "Pensionist-ægtepar på 70 år i ejerbolig, begge med privat pension". Og CEPOS lægger selv nogle pensionsindkomster ind i beregningen uden at dokumentere, at det skulle give et repræsentativt billede af udviklingen.

Folkepensionisterne har i gennemsnit en bedre økonomi i dag end for 30 år siden. Selvfølgelig har de det. De har i langt højere grad end deres forgængere for 30 år siden sparet op i private arbejdsmarkedspensionsordninger. Men det er slet ikke alle

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

pensionister, der har en arbejdsmarkedspension, og selv hvis man har en privat pension, kan man godt være ramt af inflationen. Der er mange pensionister, der får det samme beløb fra deres private pension hvert år, uanset at inflationen udhuler købekraften.

Vi bekæmper CEPOS's misvisende tal-jonglering i vores dialog med politikere, debatindlæg mm. Vi har også på vores hjemmeside forklaret, hvordan folkepensionisternes økonomi ser ud, og hvorfor CEPOS's tal er misvisende:

<https://www.aeldresagen.dk/presse/maerkesager/pension/fakta/folkepensionisters-oekonomi?scrollto=start>

"Borgerforslag" om regulering af pensionen

Faglige Seniorer har formuleret et borgerforslag om "fair pension", der går ud på, at når lønnen stiger, skal pensionen også stige. Ældre Sagen har en politik om ikke selv at stille borgerforslag – det skal være *borgernes forslag* – og vi promoverer heller ikke aktivt borgerforslag. Vi har direkte adgang og løbende kontakt til politikerne på Christiansborg.

Selve forslaget minder på mange måder om det forslag, som Ældre Sagen har prøvet at få opbakning til gennem det sidste års tid. Vi har foreslået en fremrykket regulering af folkepensionen og andre forsørgelsesydelse på 3,5 pct. for at kompensere for den voldsomme stigning i priserne i 2022.

I dag reguleres pensioner og andre forsørgelsesydelse med lønudviklingen, men med to års forsinkelse, da det tager tid at opgøre den faktiske lønudvikling. Danske Seniorer foreslår, at dette efterslæb på to år skal udbetales som en ekstra regulering. Det fremgår ikke klart af forslaget, om det kun skal gælde pensioner, eller om det skal gælde alle forsørgelsesydelse. Herudover foreslås det, at reguleringen fremover skal ske med den forventede lønudvikling fremfor med den senest kendte faktiske lønudvikling. Efter vores opfattelse er forslaget ikke tilstrækkeligt gennemtænkt. Regulering med den forventede lønudvikling betyder, at reguleringen fastsættes af Finansministeriet ud fra Finansministeriets forventninger til udviklingen frem for den faktiske udvikling.

Faglige Seniorer foreslår, at et særligt lønnings- og pensionsnævn med uafhængige eksperter skal komme med indstilling om den forventede lønudvikling. Vi vurderer, at en regulering, der bygger på forventninger til den fremtidige lønudvikling, vil give

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

større usikkerhed. Hvis man har skønnet forkert, vil det betyde, at der skal ske korrektioner. Det vil gøre reguleringen mindre gennemskuelig, hvis det ikke alene er næste års lønstigning, men også de fejl, der er i tidligere års skøn, der bestemmer reguleringen. Vi mener, at der er behov for større gennemskuelighed i, hvordan Finansministeriet laver den specielle opgørelse af lønudviklingen, som anvendes ved fastsættelsen af reguleringsprocenten.

Modregningen af egen arbejdsindkomst i folkepensionen afskaffes

Beskæftigelsesministeren har i en pressemeddelelse oplyst, at der ikke længere vil ske modregning af arbejdsindkomst i folkepensionen. Modregningen af en ægtefælle/samlevers arbejdsindkomst i pensionen blev afskaffet ved en lovændring, der blev vedtaget allerede i foråret 2022. Afskaffelsen af modregningen af egen arbejdsindkomst var aftalt inden udskrivelsen af valget, men ikke vedtaget.

Rent praktisk er det ikke muligt at ændre Udbetaling Danmarks it-system, så folkepensionister ikke vil opleve modregning i 2023, men beskæftigelsesministeren oplyser, at modregningen af egen arbejdsindkomst i folkepensionens grundbeløb og pensionstillæg vil blive afskaffet med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 2023, dvs. at de pensionister, der er blevet modregnet, kan se frem til en efterregulering, der udbetales i 2024.

Vi er glade for, at der nu skabes klarhed om reglerne. Udover at give folkepensionister et øget incitament til at fortsætte med at arbejde eller til at begynde at arbejde igen eller arbejde mere, end de gør i dag, forventer vi også, at der bliver tale om en betydelig forenkling af reglerne. Vi ser frem til at se selve lovforslaget og en dato for fremsættelsen.